

Ponència

Per un bilingüisme complet i social

Dr. Voro López Verdejo

Alfagar. 24 de novembre de 2018

Cada comunitat llingüística, en la que conviuen dos o més llengües, presenta una situació sociolingüística diferent i concreta com a resultat d'un devindre històric, polític, cultural, social o poblacional específic. És per açò que cada comunitat precisa un model que s'adapte a les seues circumstàncies i casi mai és aplicable el mateix model a dos o més comunitats.

Partim de la base que els valencians formem una comunitat llingüística en una tradició històrica que quedà ben patent en la creació de l'històric "Regne de València", en vigència durant uns cinc sigles fins a 1707, i que hui es fonamenta en una comunitat autònoma dins de l'Estat espanyol.

El fet que el valencià forme part d'un diasistema o família denominada occitanorromànica, compartint en unes atres llengües o variants d'este diasistema moltes característiques, no vol dir que forme part d'una comunitat llingüística de persones superior, puix durant la seua història no ha compartit les mateixes situacions històriques, polítiques, culturals o poblacionals en els atres membres del diasistema; per posar uns exemples no han tengut el mateix devindre històric les distintes variants de la llengua d'Oc, dins d'un Estat francès absolutament centraliste, que ara i sempre ha considerat qualsevol llengua diferent de la francesa com un patois, que el català en un nacionalisme egemònic durant casi mig sigle en una política llingüística basada en l'immersió a nivell educatiu i també social, o el valencià en un territori històricament bilingüe i en polítiques llingüístiques tímides que ben poc han fet a l'hora de frenar el retrocés del valencià. Tampoc són comparables estes situacions en la de les Illes Balears, a on el balear s'ha mantengut fins a fa ben poc aïllat d'influències continentals, pero hui abocat a conviure no solament en el castellà, sino en moltes atres llengües per la seua economia basada en el turisme.

La comunitat llingüística valenciana, formada per totes les comarques valencianes de parla valenciana, més la zona murciana d'El Carxe a on se parla valencià i els valenciaparlants dispersos pel món, té, evidentment, una situació particular i específica distinta, no únicament de les atres llengües del seu diasistema, sino també de les atres llengües peninsulars.

És per açò que el valencianisme cultural i també el polític ha de dissenyar una política llingüística d'acort a la situació sociolingüística valenciana i l'ideosincràsia dels valencians, tenint a les atres simplement com a referència i no com un model a seguir.

L'Estatut d'Autonomia deixà ben clar en l'article sext punt 1 que: "La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià" i, com el punt 7 diu que: "Se delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'atra, aixina com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyança i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana", la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià ja digué quins són els territoris de parla valenciana i quins els de parla castellana, perque no tot el territori valencià és de parla valenciana i este és un fet que nos diferencia d'unes atres comunitats llingüístiques. Tampoc és cert que tots els habitants dels territoris valenciaparlants parlen valencià, com se podria interpretar llegint la lletra de la Llei.

A pesar de que els punts 3, 4 i 5 diuen que: "3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mides necessàries per a assegurar el seu coneiximent. 4. Ningú podrà ser discriminat per raó de la seua

llengua. 5. S'otorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.", el punt 2 planteja un greu problema en la seua segona part quan parla de drets i no de deures:

"2. L'idioma valencià és l'oficial en la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyança del, i en, idioma valencià".

Comparem est artículo en l'article 3 de la Constitució Espanyola que és l'antecessor del nostre. La Constitució Espanyola en el Títol Preliminar, Article 3, punts 1 i 2 diu:

"Article 3.

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret a usar-la.

2. Les demés llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acort en els seus Estatuts."

És dir, que mentres el coneiximent del castellà és un deure, el coneiximent del valencià només és un dret. Per a dir-ho al sà i al pla, tots els valencians tenim l'obligació de conèixer el castellà, pero ningun valencià, segons l'Estatut, té l'obligació de conèixer el valencià. Açò, d'entrada, dificulta molt una política llingüística que vullga fer del bilingüisme una realitat, puix les dos llengües no estan des d'un principi en situació d'igualtat llegal, ya que una és un dreure i un dret i l'atra només és un dret.

Precisament el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana anulà el passat més de juliol onze articles d'un decret que regulava l'us del valencià en organismes públics, dient que una llengua no pot prevaldre sobre una atra, en lo que hem d'estar completament d'acort, i al mateix temps recordava que no és un deure conèixer el valencià i sí el castellà, con diu l'Estatut, lo que fa que una llengua -el castellà- prevalga sobre el valencià, entrant aixina el TSJCV en una greu contradicció. Açò demostra que el propi Estatut valencià és utilitat per a frenar l'us del valencià, pero també que una política llingüística no ha de fer propostes ni lleis que donen preferència a una llengua i en marginen una atra; l'igualtat ha de ser la norma, pero l'igualtat real. No es tracta de véncer a colp de decret, sino de convéncer de que el valencià és un patrimoni cultural propi i enriquidor per a tots, digne de ser respectat i recuperat, perque el valencià ha segut i és una llengua de cultura, en una gran tradició lliterària, de reconegut prestigi internacional i pionera entre les atres llengües romàniques.

No obstant, el punt 6 de l'article 3 del nostre Estatut deixa una porta oberta quan diu: "La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyança". Pero ya ha de ser una llei, que depén molt dels vaivens de la política, del partit que governe en cada moment, no oblidem ademés que les lleis són facilment canviabls segons els governs, els partits... D'esta manera no s'assegura una continuïtat en una política llingüística de recuperació del valencià ni l'igualtat real entre llengües, puix uns governs poden menysvalorar el valencià i uns atres marginar el castellà, sent abdós postures inadmissibles en pro de l'igualtat.

No es tracta ací de crear un conflicte ni un enfrontament entre parlants d'una o atra llengua ni entre territoris, fet en el que poden desembocar polítiques

llingüístiques incorrectes. A lo llarc de l'història, durant l'existència del Regne de València i èpoques posteriors, inclús sent el valencià durant sigles la llengua predominant en tots els aspectes, mai hi ha hagut enfrontament entre valencians per esta qüestió; la convivència harmoniosa i el respecte mutu sempre ha segut la tònica general. A lo llarc de tot el territori el contacte i la convivència entre localitats de parla valenciana i de parla castellana ha segut excelent; tenim casos eixemplars com Elda, castellarparlant, i Petrer, valenciapralant, dos municipis en 0 quilòmetros de distància entre ells i a on les gents i les llengües conviuen en harmonia perque este és el caràcter o l'ideosincràsia dels valencians, perque el castellà forma part del nostre territori històricament i no hi ha odi ni rebuig cap ad ell. Els valencians de zones castellarparlants són i sempre s'han considerat tant valencians com els de zones valenciaparlants, inclús en casos extrems com el Racó d'Ademús, separat territorialment del Regne de València, i els valenciaparlants mai s'han qüestionat la valencianitat d'estes zones. Pot ser que açò no s'haja dit mai o no s'ha dit lo suficient, pero per a nosatres, per als valencians, el fet de ser valencians no té el seu fonament únicament en un fet llingüístic, sino també en un fet històric, polític i cultural que es concreta en l'històric Regne de València i actual comunitat autònoma.

La convivència sense conflicte entre les dos llengües ha segut una constant, sobretot en zones de parla valenciana a on el respecte pels valencians o no valencians que parlen castellà ha segut eixemplar; no podia ser d'una atra manera perque tots tenim familiars, amics, companyons, veïns que només parlen castellà. Els valenciaparlants no dubtem en usar el castellà davant de persones que no parlen valencià, encara que estos manifesten que l'entenen; alguns han criticat esta postura acusant-nos de meninfots o d'estimar poc la nostra llengua, pero no és cert; per a nosatros és una qüestió d'educació heretada dels nostres pares i dels nostres majors. És per això que estem en disposició de demanar més consideració cap al valencià sense que ningú s'haja de sentir discriminat ni amenaçat, perque hui és el valencià la llengua que està en perill de desaparició i és patrimoni de tots els valencians, tant dels que el parlen com dels que no.

Tampoc és acceptable que alguns aprofiten el marc llegal, la no obligatorietat del valencià, com ha fet el TSJCV segons havem comentat adés, per a consagrar la situació de retrocés progressiu en la que el valencià es troba, degut -no ho oblidem- a antigues polítiques llingüístiques repressives i de desprestigi (hable en cristiano i el valenciano es de pueblerinos), perque de seguir aixina anirà perdent palants, retrocedint no solament socialment, sino també territorialment, fins a ser un parlar absolutament minoritari sense vitalitat ni futur que tots tindran dret a conéixer, pero que en realitat casi ningú coneixerà ya ni tindrà interès en fer-ho, i açò és lo que perseguixen els que actuen d'esta manera puix no volen que la tendència a la baixa del valencià canvie fins aplegar a la seua desaparició. En realitat ya ha sonat la veu d'alarma i diversos estudis apunten que el valencià està aplegant al límit, a un punt sense retorn a on no tindrà ya capacitat de recuperació. La castellanisació alarmant de les grans ciutats com València, Alacant, Castelló, Elig, Torrent, Gandia, Sagunt o Alcoy és un fet innegable i fàcilment constatable.

Este procedir, d'us de la llegalitat per a frenar la recuperació del valencià i l'imminent perill d'aplegar a un punt sense retorn, és lo que provoca postures de reacció radicals i fa que el nacionalisme utilise la llengua fent victimisme en ella

o convertint-la en una arma, lo que mai s'ha de fer en una llengua, puix en res la beneficia a la llarga que estiga marcada políticament; la llengua ha de ser de tots, transversal, i ser neutral políticament parlant si volem que tinga futur. Que la dreta o l'esquerra, que el nacionalisme o el valencianisme monopolisen l'us del valencià és molt negatiu, perquè tots han de fer us d'ell de la mateixa manera que han d'usar el castellà, ad això se li diu "normalisació", terme este que alguns confonen en el de "normativisació", que és generalisar l'us d'una norma ortogràfica o gramatical, i no és el tema que nos ocupa. El monolingüisme en la nostra societat, siga valencià o siga castellà, ha de ser desterrat; hem de trencar en esta tendència perquè la nostra societat i el nostre territori és bilingüe i no és comparable en la realitat llingüística d'unes atres comunitats llingüístiques del nostre entorn, per lo que els seus models de normalisació ací no nos servixen.

M'arriscaré a dir que el futur del valencià depén hui més de la postura que prenguen els valencians catellaparlants que dels propis valenciaparlants. Si un gran percentage dels castellaparlants que viuen en zones de parla valenciana s'incorporaren com a nous parlants a la llengua valenciana o prengueren una postura decidida a favor d'ella impulsant-la i fent que els seus fills la depreguen, el futur del valencià seria més prometedor. Igualment, si els valencians de les zones castellaparlants impulsaren en el seu territori l'us del valencià este deixaria de retrocedir en el seu propi territori, com ya feu en zones com Oriola, històricament de parla valenciana i hui de parla castellana.

Som més de cinc milions de valencians els que vivim en terres valencianes, sense oblidar els parlants escampats pel món, que, si practicàrem un bilingüisme real, assegurariem el futur del valencià.

L'enfrontament llingüístic que patim naix de no considerar el castellà part de la nostra cultura, de voler prescindir de les zones valencianes de parla castellana i, tot s'ha de dir, esta és l'ideologia del nacionalisme catalaniste, ya que l'idea del països catalans exclou les zones de parla castellana. Aixina ho dien Pompeu Fabra i els seus acòlits en el manifest de 1934 titulat "Desviacions en els conceptes de llengua i pàtria"

"La nostra pàtria [la catalana], per a nosaltres, és el territori on es parla la llengua catalana. Comprén, doncs, de les Corberes a l'Horta d'Oriola i de les comarques orientals d'Aragó a la Mediterrània. Composta de quatre grans regions – Principat, València, Balears i Rosselló–."

Esta és la filosofia que més tart, en els anys xixanta, Joan Fuster adoptaria en el seu ensaig titulat Nosaltres els valencians i que seguirà el catalanisme en terres valencianes, aplegant a propondre l'exclusió de les comarques de parla castellana del nostre territori. Mai en el valencianisme cultural i polític s'ha proposat renunciar als nostres territoris de parla castellana, açò aniria contra la nostra història i la nostra manera de ser i sentir-nos valencians. València té una història, un territori i una cultura que s'expressa en dos llengües.

Tornant al bilingüisme, no hauriém de fer comparacions, que solen ser inexactes, ya havem dit adés que la situació sociolingüística de cada comunitat llingüística és diferent, pero no ve ací malament pegar una ullada als atres Estatuts d'autonomies en llengua pròpia:

L'Estatut del País Vasc en l'Artícul 6 punt 1 diu:

“L'euskera, llengua pròpia del Poble Vasc, tindrà, com el castellà, caràcter de llengua oficial en Euskadi, i tots els seus habitants tenen el dret a conèixer i usar ambdós llengües”.

L'Estatut de Galícia en l'Artícul 5, punts 1 i 2 diu:

“1. La llengua pròpia de Galícia és el gallec.

2. Els idiomes gallec i castellà són oficials en Galícia i tots tenen el dret de conèixer-los i d'usar-los.”

L'Estatut de Catalunya en l'Artícul 6, punt 2 diu:

“2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dos llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les”.

Dels quatre Estatuts vists, l'únic que contempla els mateixos drets i deures per a les dos llengües en el seu territori és el català i ningú pot negar que els avanços que eixa llengua ha fet i la normalisació que ha conseguit són una realitat. No entre ací a analitzar l'us polític que de la llengua s'ha fet i que mai hauria de fer-se, entre unes atres coses perquè és una arma de doble tall.

Als valencians, per a equiparar les dos llengües en els mateixos drets i deures nos queden dos camins; o fer un canvi en l'Estatut i dir que el coneixement del valencià és un dret i un deure, acabant en el problema i igualant llegalment els dos idiomes, o acodir al punt 6 de l'artícul 3 del nostre Estatut i fer una llei que iguale completament les dos llengües en l'Administració i l'ensenyança. Recordem: “La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyança”. No obstant, este segon camí no assegura al cent per cent el coneixement i l'us del valencià en molts atres àmbits i, per una atra banda, una llei és molt més facil que patisca canvis que l'Estatut, sense oblidar lo succeït recentment en el TSJCV.

Hem d'acceptar que, rode com rode, si volem un bilingües real les dos llengües han de tindre els mateixos drets i deures.

Algú podria argumentar que el nostre problema està en que no tot el territori és de parla valenciana i que el valencià no pot ser una obligació en zones castellarparlants. En el mateix sentit se li podria contestar que la zona valenciaparlant sí té l'obligació de conèixer el castellà.

Per una atra banda, la població, hui en dia, no és tan estable o estàtica com ho era abans i el fet de delimitar els territoris a on predomine l'us d'una o atra llengua cada volta és més relatiu. ¿Predomina hui en dia en la ciutat de València, Alacant o Elig l'us del valencià? Estes ciutats estan considerades segons la llei zones valenciaparlants, pero ¿quants castellarparlants viuen en elles i estan obligats per llei a l'ensenyança del valencià o en valencià?. Sigam sincers, la resposta és que molts, inclus més que tots els que viuen en zones considerades castellarparlants i no tenen a hores d'ara esta obligació.

Fer de la nostra comunitat un territori completament bilingüe és un objectiu que els valencians nos hauríem de propondre. L'única manera de poder viure en valencià dins de la nostra comunitat és assegurant-nos de que podem fer-ho. Si el capítu 2, Artícul 14 de la Constitució Espanyola diu que “Els espanyols són

iguals davant de la llei”, no és massa lògic que una llei valenciana obligue a uns valencians i no a tots a conèixer una llengua sí i una altra no pel fet de residir en un lloc o en un altre. Si tots tenim el deure de conèixer el castellà perquè som espanyols, tots haurem de tindre el deure de conèixer el valencià perquè som valencians.

S'hauran de marcar totes les exempcions necessàries, mides especials, nivells d'ensenyança, aprenentatge progressiu, determinis raonables... però tots els valencians, en independència de la localitat a on viuen haurien de conèixer en un futur pròxim el valencià i el castellà. Este seria un factor de cohesió i vertebració social i cultural que articularia i uniria molt més la nostra Comunitat.

I per a que quede clar quina és la nostra postura, no estem parlant de que ningú renunciï al coneixement i us del castellà, llengua que també hem de considerar pròpia assegurant el seu coneixement, com a llengua pròpia i mig de comunicació no solament en el restant d'espanyols, sino com a llengua internacional de comunicació de primer orde, a la que el valencià i molts valencians han aportat cabal lèxic i han enriquit la seua literatura, que també considerem nostra. La nostra postura no ha de ser excloent sino ben al contrari, considerar compatibles i complementàries les dos llengües. La cultura valenciana és una cultura que hui s'expressa en dos llengües, la valenciana i la castellana i, com ja ha succeït en uns altres temps, també podrà en un futur expressar-se en unes altres llengües.

Estem parlant del deure a conèixer el valencià de tots els valencians, tants els de la zona castellarparlant com els de la zona valenciaparlant, una altra cosa és el dret que tots tenen a usar la llengua que per tradició, costum o estima vullguen usar i, de la mateixa manera que un castellarparlant pot usar el castellà en tot el territori valencià, perquè tots tenim el deure de conèixer-lo, un valenciaparlant pugui fer-lo mateix.

No es tracta de renunciar ningú a la seua llengua i s'ha d'assegurar que pugui seguir usant-la en qualsevol situació, se tracta de que els valenciaparlants puguin fer-ho també, cosa que hui no és possible, qüestió esta que tart o pronte, i quan més pronte millor, hem de resoldre, ja que les polítiques llingüístiques aplicades fins a hui han demostrat que no són efectives i que el valencià segueix retrocedint dins del seu propi territori.

No anem a entrar ací, perquè seria un tema ben important però distint, en el model de llengua a seguir en este procés de recuperació del valencià, si bé la lògica i la didàctica recomanen que siga un model que respecte la realitat llingüística valenciana, un model pròxim al parlant i en el que el parlant s'identifique, un model que alce a la categoria de norma la llengua viva dels valencians, un model que no pose impediments a l'hora del seu aprenentatge. El model actual, que s'inicià en les Bases de 1932 i que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua ha acabat de dissenyar seguint a l'Institut d'Estudis Catalans, no resulta, digam-ho aixina, “entranyable”, no estableix un vincle afectiu entre la llengua i els parlants, ademés, com s'allunta de la realitat quotidiana i de la llengua dels nostres majors, crea dubtes, vacilacions, inseguritat i mala consciència entre els parlants nadius, que acaben pensant que parlen malament i que han corromput el valencià.

Per una altra banda, és una realitat innegable que el model alienant i catalanisant iniciat en 1932 ha dividit als valencians, model que trencava en una tradició

ortogràfica iniciada per Carles Ros en el segle XVIII, seguida a principis del XX per Josep Nebot en el seu *Tratado de Ortografía Valenciana Clásica* de 1910, fins a palegar a les Normes Ortogràfiques Valencianes proposades pel filòleg Lluís Fullana en 1914, que foren debatudes i aprovades pels escriptors valencians en Lo Rat Penat, sense oblidar la Gramàtica elemental de la llengua valenciana de Ll. Fullana, que la Real Acadèmia de Cultura Valenciana li encomanà i publicà en 1915 o el *Vocabulari ortogràfica valencià-castellà* del mateix autor.

El model de 1932, modificat i adulterat per a accentuar la seua catalanitat durant la dictadura, trobà l'oposició del proposat per Fullana, més genuí, sent de nou la RACV l'encarregada de dur-lo avant en les necessàries actualitzacions durant els primers anys de la nostra autonomia, model que fon oficial, pero el model de 1932 acabà imponent-se en l'ensenyança i l'Administració per voluntat del PSPV. El conflicte normatiu s'intentà resoldre en la creació d'un nou ent normatiu com la AVL, que en la seua política de convergència en el català encara ha profundisat en la divisió, i esta divisió és molt negativa per a la recuperació de l'idioma.

Vistes les distintes propostes normatives és el nostre parer que la normativa de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, tant a nivell ortogràfic i lèxic com gramatical, és la que més fidelment representa la llengua valenciana actual i en la que els parlants més fàcilment se poden identificar. Si volem massificar l'us del valencià és imprescindible partir d'una base de valenciaparlants nadius i de la seua llengua viva, aixina com dignificar el nom històric de "llengua valenciana" o estatutari de "idioma valencià" o "valencià", que són les formes tradicionals i oficials que sempre han usat els nostres escriptors i en les que s'identifiquen tots els valencians; unes atres denominacions creen confusió, són ambigües, despersonalisadores i molt a sovint tendencioses.

Les Corts Valencianes en 1997 demanaren al Consell Valencià de Cultura un dictamen sobre el valencià; el Dictamen, aprovat el 13 de juliol de 1998, fon el germen per a la creació de la AVL, puix dia: "El Consell Valencià de Cultura proposa la creació de un ente de referencia normativa del valenciano" i intenta esmenar l'Estatut d'Autonomia quan reconeix la denominació oficial de "valencià", pero dient que esta no té "carácter excluyente" i que les denominacions "lengua propia de los valencianos" o "idioma valenciano", u otras avaladas por la tradición histórica valenciana, el uso popular, o la legalidad vigente... Todas sirven para designar a nuestra lengua propia". En açò hem de ser clars i respectuosos en l'Estatut; si el marc jurídic denomina "valencià" o "idioma valencià" a la llengua dels valencians no "todas las denominaciones sirven". El carácter tendencios del dictamen del Consell Valencià de Cultura es fa evident quan no menciona la denominació més avalada "por la tradición histórica valenciana, el uso popular, o la legalidad vigente", segons les seues paraules, que és la de "llengua valenciana".

Fet este llarc paréntesis i tornant al bilingüisme, s'ha de dir que molts dels problemes que planteja l'aplicació d'una política llingüística en un territori bilingüe que, además, té zones de predomini d'una o atra llengua, se podrien resoldre igualant els drets i deures dels parlants de les dos llengües.

L'aprenentatge del valencià, com del castellà ha de ser una obligació per a tots; està clar que la didàctica i la baremació no serà la mateixa en zones de parla valenciana que en les de parla castellana, pero això no ha de ser difícil de resoldre. No estem dissenyant ací una política llingüística al detall, simplement

plantegem un criteri d'igualtat de drets i deures llingüístics que favorirà la cohesió social i cultural, fent possible l'existència d'un bilingüisme real i efectiu.

La política llingüística serà l'encarregada de fer que l'Administració pública, per exemple, faça us dels dos idiomes, assegurant-se que en primer lloc i de manera destacada s'use el propi de la zona, pero sense oblidar mai l'atre, aixina com l'introducció en l'ensenyança d'un tercer o quart idioma. O que la rotulació i cartelleria pugua ser bilingüe en tot el territori, política que es du avant en comunitats bilingües com ara Quebec en Canadà. Serà esta política la que marque llímits, exencions... i planifique en tot detall quin ha de ser el procedir per a conseguir els objectius des del respecte a tots.

No és recomanable en estes qüestions, i possiblement en ninguna, la denominada "discriminació positiva", també coneguda com "acció positiva" o "acció afirmativa", per mig de la qual se fa una política que favorix, en este cas, una llengua minoritària com el valencià que ha patit una discriminació, en l'objectiu de buscar un equilibri en l'atra, en este cas en el castellà, creant generalment quotes d'us. La discriminació és sempre discriminació i sempre és negativa. No es tracta de favorir una llengua o una atra, sino de posar les dos al mateix nivell en drets i deures, en us, en prestigi i respecte, i desgraciadament estem molt llunt d'esta situació.

La manera de fer-ho ha de ser progressiva, sense discriminació. Si tenim clar l'objectiu la didàctica trobarà la manera de conseguir-lo. Si ningú s'ha queixat de l'introducció de l'anglés o una atra llengua estrangera en el sistema educatiu, si ningú s'ha sentit discriminat en l'ensenyança per l'obligació de deprendre una llengua estrangera o en una llengua estrangera, és perque s'ha fet o es fa de manera didàctica i progressiva, deixant sempre a un costat qüestions polítiques o identitàries. Si fem igual en el valencià, que és una llengua pròpia i patrimoni cultural de tots els valencians, tampoc té el perquè crear-se un conflicte.

Llançar-se a fer una política llingüística de recuperació del valencià des de les institucions, sense haver fet abans una reeducació de la població, una conscienciació raonada i profunda a favor de la recuperació, està destinada a fracassar. Més efectiu a llarc determini, pero també més difícil, és conscienciar a tots de lo positiu que és tindre una llengua pròpia i lo important que és recuperar el seu us en tots els aspectes de la vida. Si el gros de la societat no està conscienciada d'açò tots els atres esforços fracassaran i inclús se voran com una imposició. Són sigles de postració del valencià i de polítiques adverses que han fet molta cosa en la població i les enquestes mostren que la llengua no és un tema que preocupa als valencians, i no és que s'haja de crear una preocupació més, sino un interés i aprecí pel valencià, la llengua de la majoria dels nostres majors i antepassats.

Per diversos motius hui s'ha perdut aquell esperit que movia a una ampla massa social valenciana en defensa dels signes d'identitat, entre ells la llengua, durant la transició a la democràcia, en l'etapa preautonòmica i els primers anys d'autonomia. Aquell moment propici per a dur avant una bona política llingüística de dignificació i recuperació efectiva del valencià es llançà a perdre; els distints partits polítics no saberen resoldre un conflicte entre postures distintes sobre el nom i la norma llingüística a seguir, un conflicte que s'ha donat en moltes atres llengües, tant peninsulars com europees. Recordem el cas de Grècia que quan conseguí l'independència patí un llarc debat llingüístic sobre si la llengua oficial

de Grècia havia de ser la llengua popular o grec demòtic, o el kazarévusa, una versió arcaisant basada en el grec clàssic; este debat tingué lloc durant els sigles XIX i XX, lo que creà una situació en la que el poble parlava demòtic i l'Estat i els mijos de comunicació kazarévusa. Finalment en 1976 el grec demòtic o popular se convertí en la llengua oficial de Grècia.

El problema és que els valencians també venim arrastrant un conflicte molt paregut durant un parell de sigles i que el moment en el que conseguírem l'autonomia era l'idòneu per a haver-lo resolt, pero els partits no saberen posarse d'acort i en conte de consensuar, cada u prengué partit per una postura i la dugué a les institucions quan tingué l'ocasió de governar consolidant l'enfrontament. La creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, sense un ample acort entre les dos postures i posant-la en mans d'una d'elles, no ha servit per a superar el conflicte que debilita al valencià. Una possible solució transitòria o temporal de cooficialitat de les dos normatives en pugna no la contempla l'institució, que per llei té l'autoritat normativa, ni els partit que la sustenten; la seua postura, en bona dosis de supèrbia, enorgullida, en una falta absoluta de magnanimitat, tancada a qualsevol acort o consens, en temes que considera intocables, com ara l'ortografia, i en postures de convergència en el català, contradient inclús la seua llei de creació, està perjudicant al valencià i acabarà somovent a la pròpia institució que en esta postura ha naixcut morta i, a pesar de ser estatutària, no conta en un ample reconeiximent popular, pero tampoc polític ni de les nostres universitats.

Per una atra banda, perdut l'entusiasme social de la preautonomia i primers anys d'autonomia, les últimes polítiques llingüístiques s'han construït sobre arena i sense fonaments, és dir, sense una prèvia i suficient educació i sensibilisació a favor del valencià, per lo que han creat un rebuig que s'haurà de desactivar. No podem ignorar que part d'este rebuig se deu a l'obstinació d'una minoria, ben situada en institucions públiques, acadèmiques i universitàries, en impondre un model de llengua convergent en el català i alluntat de la llengua viva de cada dia, aixina com en canviar el nom històric i oficial de "valencià" pel de "català". Si desactivàrem este conflicte ajustant-nos a la denominació oficial de la llengua, que coincidix en l'us absolutament majoritari que els valencians fem de la denominació "valencià", i s'oficialisara un model de llengua que s'ajuste a la realitat llingüística valenciana, tidríem més de mig camí fet i gran part del conflicte i oposició al valencià quedaria desactivat.

L'atre gran problema és la politisació del valencià. La llengua no pot ser patrimoni exclusiu de ninguna ideologia. Hem de trencar en vells esquemes en els que la dreta no sol usar-la i la mira en recel perque pot desembocar en postures nacionalistes que atenten contra l'unitat d'Espanya, mentres que l'esquerra fa d'ella major us i un signe distintiu front a la dreta, además d'un motiu per a fonamentar postures nacionalistes i inclús independentistes, barrejant-la en reivindicacions polítiques i de classe, com si el valencià fora la llengua de la classe treballadora i el castellà la de la burgesia o el capital (curiosament l'esquerre usa un model de llengua elitiste, molt alluntat del que parla el poble pla, mentres que la dreta sol usar un model més popular), pero estes són postures polítiques que no es corresponen en la realitat de l'us del valencià a nivell social. Este és u dels principals problemes als que s'enfronta el valencià, la seua politisació. El valencià no pot ser patrimoni exclusiu de ningú ni dependre

de quí governe en cada moment; ni és un signe de classe ni ha de ser-ho, si volem que tinga futur ha de ser transversal, ha de ser de tots.

De la mateixa manera el model de llengua ha de ser neutre, en res beneficia a la recuperació i normalització del valencià que cada ideologia tinga un model de llengua i l'aplique quan governa, perquè està politisant la llengua, està manipulant-la segons uns interessos polítics que mai seran els de tots perquè la societat és plural. Si la llengua és per definició "un sistema de signes convencional" s'ha de respectar la convenció i en este sentit s'ha de recordar que els valencians, al marge d'institucions acadèmiques o polítiques, ja havem convengut en parlar d'una manera de forma natural i la norma hauria de tindre en conte esta convenció i no crear-ne un altra artificial que contradiu a la patrimonial, perquè açò dificulta l'identificació en la norma, dificulta el seu aprenentatge, i en definitiva dificulta la recuperació i normalització de la llengua.

El valencianisme cultural ha de marcar un model de bilingüisme que qualsevol política lingüística, en independència del color del govern, haurà de desenvolupar com crega més convenient, però tenint sempre presents les següents bases i objectius:

- 1.- Tan en l'escola com en la societat s'ha de mantindre una campanya constant de conscienciació a favor del valencià i del seu us; sense esta conscienciació qualsevol política lingüística fracassarà.
- 2.- El bilingüisme valencià és territorial, és dir, conviuen dos llengües oficials en la mateixa estructura política, però no tot el territori és bilingüe, sino que conviuen dos àrees geogràfiques, una monolingüe de parla castellana i un altra bilingüe a on conviuen el valencià i el castellà.
- 3.- Consegir l'igualtat de drets i deures lingüístics és l'única via per a conseguir una cohesió social i territorial que assegure els drets lingüístics de tots els valencians en tot el territori, en independència de la llengua que usen.
- 4.- Consegir una convivència entre el bilingüisme natiu i l'adquirít; el primer és el de la zona valenciàparlant, puix parla la llengua materna valenciana més l'adquirida per contacte en el castellà, i el segon és el de la zona castellàparlant, que parla castellà i estudiaria el valencià fins a dominar-lo completament.
- 5.- Consegir un bilingüisme complet i social en tot el territori, de manera que qualsevol persona tinga capacitat per a comunicar-se de manera independent i alterna en les dos llengües, puix les dos llengües conviurien en tot el territori.
- 6.- Consegir un bilingüisme simultàneu en el que les dos llengües se deprenen al mateix temps o simultàneament. El bilingüisme successiu pot ser un primer pas, en el que primer se deprén una llengua i l'altra més tart de manera progressiva.
- 7.- També pot haver una primera fase de bilingüisme receptiu o passiu en el que el parlant domina la seua llengua i entén l'altra, però no és capaç de parlar-la o escriure-la. En realitat esta és la situació majoritària que, des de sempre, se ve donant entre els valencians de zones castellàparlants.

- 8.- Conseguir una bilingüisme aditiu en el que les dos llengües se valoren igualment, de manera que el bilingüisme es considera un enriquiment cultural. Evitant un bilingüisme subtractiu a on una de les llengües és més valorada que l'altra i el bilingüisme és vist pels parlants com una amenaça contra la seua identitat.
- 9.- Evitar i superar qualsevol classe de diglòssia, sobretot aquella en la que una de les dos llengües té major prestigi social i s'usa en àmbits formals i l'altra en menor prestigi en àmbits informals.
- 10.- Com diu l'article Sext, punt 4 de l'Estatut d'Autonomia, qualsevol política lingüística ha d'assegurar que: "Ningú podrà ser discriminat per raó de la seua llengua". I açò només serà possible quan les dos llengües que nos són pròpies gogen dels mateixos drets i deures.
- 11.- Per a que una política lingüística tinga èxit s'ha de rebujar qualsevol us que es realise de la llengua en fins polítics o que puga donar lloc a la marginació, la supremacia, el racisme o la xenofòbia. La llengua ha de ser transversal i ninguna ideologia he d'identificar-se ni en el castellà ni en el valencià, perquè les dos són cosa de tots.
- 12.- La llengua, com a sistema de signes convencional, no pot ser manipulada per ningú segons els seus interessos o ideologia. El model de llengua ha de ser neutre i respectar la convenció a la que, de manera natural, han aplegat els parlants. La norma no pot contradir als parlants i ha de facilitar tant l'us com l'aprenentatge de la llengua, no és gens convenient que siga una dificultat, si volem una verdadera recuperació del valencià.